

As políticas lingüísticas das universidades galegas na docencia I.

A Universidade de Santiago de Compostela

M.ª DOLORES DOMÍNGUEZ SANTOS

Vicerreitora de Profesorado e Organización Académica da Universidade de Santiago de Compostela

A realidade do uso do galego na Universidade de Santiago de Compostela (USC) desenvólvese por dous vieiros: un deles é o que está escrito nas normas que a comunidade universitaria se dá a si mesma e o outro é o que recolle a realidade do seu uso nas aulas, nos grupos de traballo...

Comezarei por falar do primeiro, que podemos adiantar, que se trata dun vieiro moi traballado e elaborado no cal se reflicte o decidido apoio que esta universidade lle outorga ao uso da súa lingua propia.

O Plano estratéxico 2000-2010 sinala 10 obxectivos en docencia dos cales o décimo obxectivo é «Normalizar e promover o uso da lingua galega de xeito coherente co conxunto dos obxectivos estratéxicos da universidade». A partir del o Claustro Universitario aprobou no ano 2002 o Plano de normalización lingüística¹, que establece que: «O proceso de normalización da Universidade de Santiago de Compostela debe contar como peza chave cun incremento significativo e progresivo no uso do galego nas tarefas propias do persoal docente e investigador (PDI)».

Trátase, na miña opinión, dun plano ambicioso que se propón obxectivos principais e específicos, así como tarefas ou medidas para acadar a normalización lingüística na USC. Procedo, deseguido, a describir, de xeito resumido, as propostas do devandito plano para o ámbito do persoal docente e investigador.

¹ Dispoñible en <<http://www.usc.es/estaticos/normativa/pdf/Plannormalizacionlinguistica.pdf>>

Obxectivos principais

- Promover a adquisición de coñecementos de lingua galega e a mellora da calidade lingüística do PDI.
- Consolidar a lingua galega como un dos idiomas instrumentais da docencia.
- Incrementar o emprego da lingua galega nas tarefas de investigación e divulgación dos coñecementos científicos.

Obxectivos específicos e medidas que os desenvolven

1. Mellorar a competencia lingüística do PDI
  - Fomentar a súa formación.
  - Deseñar programas de formación lingüística.
  - Aproveitar as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías no terreo da formación.
  - Deseñar un programa de formación lingüística que atenda os seguintes aspectos:
    - a) A formación xeneralista sobre o galego
    - b) A formación específica en lingua oral e conversa
    - c) A formación en linguaxes de especialidades
  - Desenvolver a formación pedagóxica do PDI.
  - Normativa de selección do PDI: valoración do coñecemento da lingua galega.
2. Consolidar a lingua galega como un dos idiomas instrumentais da docencia
  - Elaborar materiais de apoio.
  - Priorizar a elaboración de textos propios e a tradución de textos doutras linguas.
  - Asesoramento na elaboración de materiais de apoio.
  - Garantir a publicación en lingua galega dos programas das materias.
  - Promover a elaboración de obras terminolóxicas.
  - Intercambio con outras universidades de materiais propios de docencia.
  - Garantir o dereito do estudantado a dispor dos exames en galego.
  - Fomentar a realización de traballos, titorías e outras actividades docentes.
  - Propiciar a regularización da oferta, con ocasión da creación de novas prazas motivadas por necesidades docentes.
  - Recoñecer o esforzo do profesorado mediante a redución de créditos docentes.
  - Establecer contratos-programa con centros e departamentos en que se recoñezan créditos docentes a aquel profesorado que imparta a docencia en galego, sempre que a capacidade do departamento o permita.

3. Incrementar o emprego da lingua galega nas tarefas de investigación e divulgación dos coñecementos científicos
  - Convocar axudas para elaborar publicacións (divulgación).
  - Reclamar a valoración da calidade da produción científica na actividade investigadora.
  - Promover o uso do galego en xornadas científicas.
  - Dotar dun premio anual o mellor traballo científico en lingua galega.

Até aquí as medidas, abreviadas, que o Servizo de Normalización Lingüística da USC trazou nun plano en que decontino atopamos algunhas expresións que nos preocupan do tipo: «Sen prexuízo de...», «Sempre que a capacidade o permita...», «Incentivos si, incremento do cadro de persoal non...», «Sen perfil lingüístico...», «Agás na docencia doutras linguas...», «Respectando naturalmente a especificidade da docencia doutras linguas...» e «Con carácter voluntario...»

É certo que se deben establecer cautelas, baseadas na realidade da propia universidade, mais algunhas chaman por restricións e outras son, ao meu xuízo, innecesarias, caso das referentes ao ensino doutras linguas.

Por último, na Programación plurianual 2007-2010, aprobada en Consello de Goberno o 19 de xullo de 2007², indícase que «É necesario reducir a distancia entre a Universidade como cúpula do sistema educativo e formativo, e o resto do sistema educativo galego, en canto ao uso do idioma propio como mecanismo vehicular de educación.» Isto é, tratase de aproximar o uso da lingua galega nas aulas da USC ás ratios existentes no bacharelato (un 50%).

Entre as distintas accións que se sinalan, para o persoal docente e investigador menciónanse as seguintes:

- Estimular a docencia en galego, con ocasión da creación de novos grupos.
- Establecer mecanismos e recoñecementos para os departamentos máis dinámicos no que atinxe ao uso do galego na docencia.
- Desenvolver accións de extensión de uso da lingua na docencia promovendo accións en centros específicos en forma de programas piloto.

² Dispoñible en <<http://www.usc.es/export/sites/default/gl/goberno/consellogoberno/descargas/Prograpluri2007-2010.pdf>>

A expresión da vontade que a USC ten para primar o uso do galego nas súas aulas recolle numerosas medidas, considera o respecto aos dereitos dos usuarios e indica a necesidade de incentivación do PDI para desenvolver a docencia e a investigación en lingua galega.

Vexamos, a seguir, algúns exemplos de incentivación:

a) A Normativa pola que se regula o procedemento de elaboración e aprobación da relación de postos de traballo do persoal docente e investigador da Universidade de Santiago de Compostela (aprobada en Consello de Goberno o 20 de decembro de 2004³), inclúe entre os criterios de elaboración dunha relación de postos de traballo «A progresiva normalización e o respecto aos dereitos lingüísticos para o que se poderá, de ser o caso, establecer perfís lingüísticos dalgúns postos de traballo».

b) Na Normativa pola que se regula a selección de persoal docente e investigador, contratado e interino, da Universidade de Santiago de Compostela (aprobada en Consello de Goberno o 17 de febreiro de 2005⁴), o coñecemento da lingua galega, en canto lingua propia da USC, está considerado como mérito.

c) O *Manual para a avaliación da calidade docente* (Programa Docentia) considera o uso do galego na docencia como mérito en tres das cinco dimensións avaliadas: o emprego do galego no programa das materias, na impartición da docencia e mais a acreditación de competencias en lingua galega na comunicación oral ou escrita na docencia.

Así mesmo, a adopción de obxectivos de utilización da lingua galega na docencia polos departamentos, dentro dos seus planos estratéxicos, terase en conta para asinar acordos USC-Departamentos.

Sexa como for, o certo é que a día de hoxe na USC temos formulada a seguinte pregunta: Permite a lexislación actual considerar o galego como un requisito para o acceso aos corpos e ás categorías de profesorado universitario?

Para irmos concluindo, podemos sinalar que o uso da lingua galega na USC non supera o 20% o cal non é un dato alentador. Certamente, hai ao longo dos últimos

³ Dispoñible en <<http://www1.usc.es/lexis/doc/normarptdocinves.htm>>

⁴ Dispoñible en <<http://www1.usc.es/lexis/doc/normaseleccionpdi.htm>>

cursos académicos –véxase o gráfico 1– un lixeiro incremento progresivo –pasouse dun 17.6% a un 20.16%– mais... é significativo? O incremento prodúcese nos primeiros anos que se recollen no gráfico, mentres que resulta mínimo no último curso avaliado.

Daquela, cabe inferirmos que as numerosas medidas que promoven o uso do galego na docencia ou non son suficientes, ou non son eficaces ou ambas as dúas interpretacións.

É posible fomentarmos o uso do galego na docencia universitaria coas medidas que adoptan as universidades, en concreto a USC, ou habería que promover outras intervencións desde outras administracións?

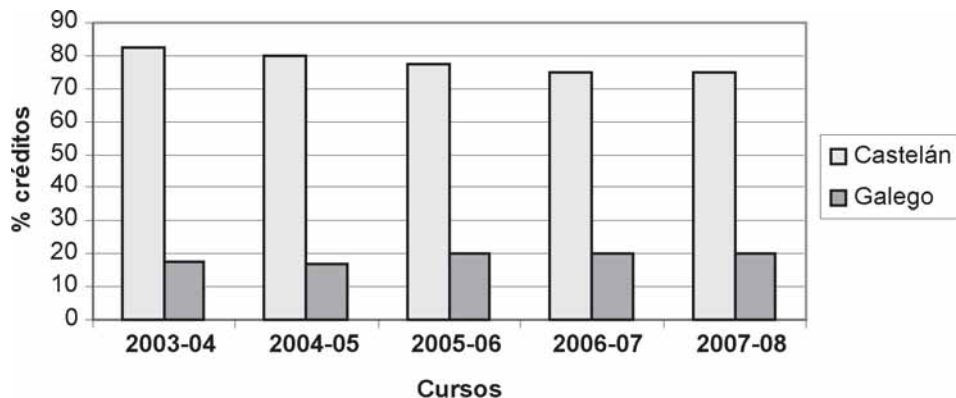
Para rematar, quero deixar patente que aínda que teño unha visión crítica sobre a posibilidade de que o galego sexa un idioma importante na docencia e na investigación, e de que o seu uso chegue a ser habitual na USC, direi tamén que agardo mellores tempos grazas á incorporación de novas xeracións de profesorado que procedan dun estudantado que atopou o galego na primaria, na secundaria e mais no bacharelato, e que, por tanto, entenda que o uso habitual do galego no ámbito universitario é ou debe ser o máis natural.

Cando eu comecei a dar clases na USC, na Facultade de Medicina, poucas veces un estudante se dirixía a min en galego. Porén, nos últimos anos atopei que ían a máis en número os que falaban espontaneamente en galego entre eles e comigo mesma, que escribían os seus traballos e exames en galego, e que soamente un grupo reducido solicitaba o exame en castelán. Con todo, agardo que como sempre e como debe ser que...

Anexos

Gráfico 1. Evolución da porcentaxe de créditos impartidos en galego/castelán

Gráfico 2. Evolución das axudas para o uso do galego nos traballos de investigación básica

